

KAM-RYHMÄ

2/2015

12.3.2015

Aika	To 12.3.2015 klo 13.00 – 15.00	
Paikka	Kansallismuseo, neuvotteluhuone (Mannerheimintie 34)	
Läsnä	Museovirasto Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, SKS Svenska litteratursällskapet, SLS Valtion taidemuseo Kansalliskirjasto Arkistoyhdistys STKS Kirjasto juridiikka työryhmä	Annika Tuomala, puh.joht, sihteeri Ulla-Maija Peltonen Jonas Lång Tuula Hämäläinen Pekka Heikkinen Liisa Vuori-Mattila Pekka Olsbo
Kutsuttuna	Kansalliskirjasto, Finna Kansalliskirjasto	Maria Virtanen Maarit Huttunen
Poissa	KAVI KAVI Suomen kirjastoseura Valokuvataiteen museo Varastokirjasto Kansallisarkisto Museoliitto	Mikko Kuutti Matti Lukkarila Virva Nousiainen-Hiiri Elina Heikka Pentti Vattulainen Tomi Rasimus Kimmo Levä

Käsitteltävät asiat**1. Kokouksen avaaminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista.

3. Henkilön elinvuositietojen (syntymä- ja kuolinvuodet) avaaminen Finton yms. kautta / Maarit Huttunen

Liite 1

Kansalliskirjaston Maarit Huttunen oli kutsuttu KAM-ryhmän kokoukseen esittelemään henkilön elinvuositietojen avaamista koskevaa asiaa Finton yms. kautta.

Huttunen kertoi, että auktoriteettivalvonnan avulla luodaan yhdenmukaiset ohjeelliset muodot tietokantaan ja käytetään niitä hyväksi tiedon tallennuksessa ja haussa. Yhdenmukaistaminen koskee sekä henkilöitä että yhteisöjä. Tarkoituksena on, että kaikki saman tekijän julkaisut löytyvät yhdellä tekijähaulla erilaisista nimimuodoista huolimatta. Tietueessa on esitetty ensisijainen nimi ja viitataan muihin nimimuotoihin. Syntymäajalla ja kuolinajalla on kuitenkin myös iso merkitys, samoin kuin yhteisöissä aloitus- ja päättymisajankohdilla.

Kansalliskirjaston vastuulla on valtakunnallinen nimitiedosto, jota laaditaan ja päivitetään. Asteri on tällä hetkellä vain Kansalliskirjaston ja tiettyjen kirjastojen käytössä. Muissa kirjastoissa ei tehdä vastaavalla tavalla, vaan pidetään omia tietokantoja omilla ohjeilla. Jatkossa käytetään RDA-kuvailustandardia.

Kansalliskirjasto ottaa käyttöön RDA-kuvailusäännöt ensi vuoden alusta. RDA sisältää säännöt toimijoiden kuvailulle, jotta useampia kirjastoja saadaan jatkossa mukaan. Keskusteltu on myös siitä, että arkistot ja museot ottavat soveltuvin osin käyttöön RDA-standardin säännöt.

Huttunen esitteli esimerkin tietokannan ongelmatapauksesta; haussa on monta saman nimistä henkilöä, joilla on eri syntymäajat. Huttunen esitteli myös toisen esimerkin RDA-kuvailuun liittyen. Nimien yksiselitteiseen tunnistamiseen tarvitaan auktoriteettivalvonnan tueksi nimien tunniste, jolloin saman nimisten henkilöiden/yhteisöjen tunnistus helpottuu. Jos henkilöllä useita identiteettejä, nämä linkitetään toisiinsa.

Huttunen kertoi ISNI-tunnuksesta. Kyseessä on maailmanlaajuinen ja pysyvä tunniste, jolla henkilöt ja yhteisöt, voidaan helpommin tunnistaa ja linkittää avoimen datan yhteydessä tunnisteilla. Tunnus selkeyttää tekijätietojen vaihtoa. ISNI-tietokanta sisältää suomalaisiakin nimiä, vaikka Suomi ei olekaan liittynyt, muut konsortion jäsenet ovat kuitenkin voineet viedä suomalaisia nimiä sinne. Kansalliskirjasto liittyi v.2013 ensimmäisellä tasolla jäseneksi ISNI-järjestelmään, yhteistyössä toimii myös mm. tekijänoikeusjärjestöjä.

Kansalliskirjastossa on avattu julkiseen käyttöön yhteisöjen tiedot. Paineita on avata myös henkilön nimet. Elinvuosien tietojen käyttö olisi välttämätöntä Fintossa. Tarkoituksena olisi tehdä kysely tietosuojalautakunnalle, sen suhteen kuinka KK:n lakisäateisiä tehtäviä tulkitaan. Yhteistyö muistiorganisaatioiden välillä olisi tarpeen yhteisen nimitietokannan avaamiseksi.

Huttunen esitteli lopuksi lyhyesti Finton nimitietopalvelun, joka on kuvailuun tarvittavan yhteiskäyttöisen avoimen datan palvelu. Tavoitteena on parantaa yhteentoimivuutta ja mahdollistaa KAM-sektorin yhteinen toimijakuvailu, koskisi aluksi KAM-sektoria ja myöhemmin mahdollisesti koko julkishallintoa. Kuitenkin siten, että tuotanto on hajautettu KAM-sektorin kesken.

Keskusteltiin asiasta KAM-ryhmässä. Uuden arkistolain myötä ratkeaa mahdollisesti osa ongelmista henkilötietojen käsittelyyn liittyen. Sääntely on sektorikohtaista, yhteisiä ratkaisuja olisi hyvä hakea. Avoimia kysymyksiä on myös mm. julkisuuden ja yksityisen henkilön suojan kattavuuden suhteen sekä toisaalta siihen, onko toimijoilla oikeutta paljastaa elävien henkilöiden salanimiä, vaikka ne olisivatkin tiedossa. Keskusteltiin siitä, että jos saadaan lupa TSV:ltä, olisi tärkeää, että mahdollisuudet koskisivat kaikkia KAM-sektorin toimijoita. Organisaatioissa on kuitenkin eroja, esimerkiksi viranomaisen ja muiden toimijoiden asema on erilainen.

Maarit Huttunen tekee Finton kanssa yhteistyössä luonnoksen kirjeeksi, hakijapiiristä keskustellaan. Rekisterinpitäjä on määriteltävä selkeästi, Tässä mallissa kukin olisi rekisterinpitäjä itsenäisesti. Asiaa tuodaan uudemman kerran esille KAM-ryhmässä sen edetessä.

4. Digitaalisten objektien käyttöoikeustieto / Maria Virtanen

Maria Virtanen tuli kertomaan KAM-ryhmälle Finnasta ja digitaalisten objektien käyttöoikeustietoihin liittyvistä ongelmista. Ongelmana ovat erityisesti puuttuvat käyttöoikeustiedot, josta käyttäjiltä on tullut paljon palautetta. Käyttäjille on epäselvää, mitä aineistolla saa tehdä, erityisesti vapaasti saatavilla olevan aineiston suhteen.

Objektikohtaista käyttöoikeustietoa Finnassa on vain kolmella organisaatiolla. Joidenkin aineistossa on käytetty vesileimoja. Tietuekohtainen käyttöoikeuksien esittäminen olisi kestävämpi ratkaisu, jonka etuna olisi mm. aineisto/objektikohtaisesti sopiva käyttöoikeustieto.

Finnan päässä on pohdittu yhteisesti sovittua, sektoreiden yhteistä ja sektoreiden tarpeet kattavaa mutta määrältään rajoitettua joukkoa digitaalisten objektien käyttöoikeustietojen merkitsemistavoista (käyttöoikeustietosalkku). Käyttäjän kannalta olisi selvempää ja voisi edistää aineiston asianmukaista käyttöä. Esimerkiksi Europeanassa on tietyt vaihtoehdot tällä hetkellä käytössä, jonka avulla eri vaihtoehtoja pyritään vähentämään. Puutteet asiassa näkyvät erityisesti Finnassa, mutta kysymyksen jatkokäsittely ja linjaukset tehdään KDK-tasolla.

KAM-juridiikkaryhmältä toivottiin jonkinlaista roolia toimijana/asiiantuntijana. KAM-ryhmässä katsottiin, että asiasta voidaan lausua, mutta resurssit eivät riitä varsinaiseen käyttöoikeussalkun eri vaihtoehtojen työstämiseen.

Ehdotusta kuitenkin kannatetaan ja eri vaihtoehtojen vähentämistä. Organisaatioita on paljon, olisi helpompaa jos vaihtoehdot olisi mietitty etukäteen ja niistä valittaisiin. Kaikki oikeudellinen vastuu käytöstä ja mahdollisista virheistä on kuitenkin laitoksilla, eikä Finnalla. Laitosten tarpeet on yhteensovittava. Tällä hetkellä on hyvin erilaisia merkintöjä käyttöoikeuksiin liittyen. Vaihtoehdot pitäisi kartoittaa ja selvittää, ja tähän on varattava resursseja. Vapaan aineiston suhteen kyse on myös organisaatioiden sisäisestä linjauksesta, eikä vain juridisesta kysymyksestä. Todettiin, että asia on kannatettava ja sitä on syytä edistää, mutta se vaatii resursointia.

Tuula Hämäläinen toi esille, että Finnassa on merkittäviä avoimia kysymyksiä myös kolmansien tekijänoikeuksien osalta. Finna on rakennettu siten, että kolmansien tekijänoikeuksia ei ole huomioitu. Finnan kautta voi levittää aineistoa myös sosiaaliseen mediaankin. Kolmansien oikeuksia koskeva kysymys on ratkaistava tavalla tai toisella.

5. Ajankohtaiset asiat:

Keskusteltiin lyhyesti muista ajankohtaisista asioista.

a. Arkistolakityöryhmän muistio

Muistutuksena tuotiin esille, että arkistolakityöryhmän muistiota koskevat lausunnot annettava perjantaina 13.3.2015.

b. Lausuntopyyntö; Valmistautuminen EU:n komission digitaalisia sisämarkkinoita (Digital Signal Market) koskevaan strategiaan.

Asia koskee aiempaa laajempaa komission kuulemista. Lausunnot on annettava 26.3.2015 mennessä.

c. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston sopimus Kopioston kanssa sanomalehti-, aikakauslehti- ja kuva-aineistojen arkistoinnista

Tiedoksi: <http://www.fsd.uta.fi/fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote327.html>

6. KAM-sektorin yhteinen kannanotto koskien tiedonlouhintaa

Pekka Heikkinen ehdotti KAM-sektorin yhteistä kannanottoa koskien tiedonlouhintaa. Kyseessä on KAM-sektorille merkittävä asia, koskee erityisesti kirjastoja ja arkistoja, mutta myös museoita.

Keskusteltiin asiasta. KAM-ryhmässä kannatettiin yhteistä kannanottoa. Pekka Heikkinen valmistelee luonnoksen ja lähettää tutustuttavaksi organisaatioihin.

7. Seminaari Arkistosektorin KDK-verkoston kanssa, syksy 2015

Keskusteltiin viime kokouksessa ehdotetusta seminaarista KDK-yhteistyöverkoston kanssa. Seminaarista ei ollut uutta tietoa. Ulla-Maija Peltonen selvittää mikä tilanne on.

8. Seuraava kokous

Sovittiin, että seuraava kokous järjestetään tiistaina 12.5.2015 klo 13–15 Kansallismuseolla.

9. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.